

Åttonde roten, tomt 39

Kvarteret Enigheten

Tjugosjätte roten 1637–57v

Hörnet av Kronhusgatan och Nedre

Fjortonde roten 1657h–70

Kvarnbergsgatan (Lilla Smedjegatans
förlängning)

Sven sågares dotter Bengta R26

1637: 1 mtl, Sven sågares gård R26 1639: 3 mtl

Sven sågare rote 26 1640:1 mtl, hans änka 1642: 1 mtl, hans dotter 1644: 1 mtl

Tomt 8.39a

Ursprungligen tycks denna tomt 8.39a ha varit delad mellan ett flertal ägare. Längst i väster ägdes en fjärdedels tomt av

Anders Persson i Krokslätt

omtalad 1657–73: hans *änka Anna* nämnes som ägare i tomtöreslängd ännu 1696–97 och 1700. 1705 omtalas *Michel i Krokslätt*s änka.

Hon hette *Alexandrina (Zandrina) Pedersdotter* och hade enligt uppgift den 15.7.1692 under ofriden bakat åt kronan. Hon sålde till en Lars Persson 1691 den gård 9.27, som hon ägt tillsammans med sin man framlidne *överskepparen i Kungl. Amiralitetet Mikael Andersson i Krokslätt* (tydiligen son till Anders Persson i Krokslätt) och hade tydiligen flyttat hit till svärmötern.

Bland årshandlingarna 1702 (EIIa:16) ligger tre intressanta brev rörande Mikael Anderssons syster *Gunilla Andersdotter*, som bodde i Amsterdam och ägde en svensk man, vars far var överskult i Göteborg. Hon och hustru *Anna Andersdotter*, som nu bodde hos hustru *Sandrina Pedersdotter*, var köttsliga samsyskon och var födda på den ”Parck” eller lilla gård, som bemälda änkor *Sandrina* och *Anna Andersdotter* nu innehade. ”Warandes oss jämväll bekant, att hustru *Sandrina* har fyra barn, 2 söner och 2 döttrar med sin avlidne man skepparen *Michel Andersson Krokslätt*, till mehra wisso under egne händer Datum Göteborg den 21 Juli Anno 1702, *Britt Henriksdotter*, *Anna Andersdotter Ahrbeck*, *Helga Lind*, *Barbro Sahlfeldt*, *Annika Svendsdotter Böö*, *Gretie Eriksdotter Roth*.”

I ett brev daterat den 23.7.1702 skrev de båda nämnda änkorna att deras syster och svägerska *Gunilla Andersdotter* var ”född på samma lilla Parck (Parch), som Wij fattiga, fattiga, ålderstegne *Wärnlöse Enkior boo*”. Innan hon avled hade *Gunilla* förväxlat all sin egendom i kontanta medel eller 1 000 holländska gyllen, som hon insatt i en kyrka där i staden emot livränta, vilken nu borde tillfalla sal systemens närmaste arvingar ”som Wij Ähro”. Hennes man, som också var barnfödd i Göteborg hade inga barn med *Gunilla*. Änkorna berättade att en av *Zandrin*s döttrar hette *Jo-*

hanna Michelsdotter och bodde i Amsterdam, de andra barnen var omyndiga, två var här i Göteborg och ena gossen var till sjöss.

I ett brev från Johanna Michaelsdotter den 23.7.1702 skrev hon, att hon fått brev från sin mor Zandrina Pedersdotter med "Olof Styfuers Ingebör". Gunilla Andersdotter kallas av henne "fast-ra" och av en annan brevskrivare i ärendet *Christopher Andersson* "mostera". Man skriver om kopparskillingar, som stavas "koppersiälinghar": "Hade wij inte fått penningar från Kiörka, så hade wij Intet fått henne i Jora". Johanna hade en liten 7-månaders dotter som hette *Kierstin* efter sin "fadersmoder".

1) och 2) En del av sal Sven Sågares tomt såldes till

Börge Olsson stadsbåtsman (½ tomt M1676)

(från R26 1656–57, 1662–66 Krigskon. 1675, nämnd i bakugnslängden 1681)

för 60 rdr. Huseköpspenning betalades 23.8.1660 med 3:-. Hos honom bodde Sven båtekarl "ibm" 1681. *Sven Olofsson båtekarl* var ägare 1696. Hans kreditorer Lars Olsson, Gunilla Månsdotter, Anders Eriksson, Jacob Nehring och Jacob Jürgensson uppbjöd gården mellan Gunnar Ulfssons gård å östra och hustru Anna Kroksläotts å västra sidan andra resan den 20.9.1697.

Hur de olika delarna av tomten förenades är svårt att säga.

3) Öster om Anders Persson i Krokslätt ägdes en halv tomt av *stadsbåtsmannen Börge Svensson*, nämnd redan i kontributionslängden 1662. Han betalade huseköpspenning 23.8.1660 för *Sven sågares* tomt, som han köpt för 80 rdr. Den 4.5.1672 sålde han en del av sin tomt näst intill Anders i Kroksläotts i väster och Gunnar Olofsson i öster till *ringkarlen och snickaren Lars Andersson* ("Lars snickare ringkarl" ½ tomt M1676). Var han identisk med *Lars Andersson båtekarl*, som bakugnslängderna 1678–81 nämner som nummer tre? Lars Anderssons kreditorer Martin Brusewitz, Wilhelm Kinnaird, Maria von Sollen m fl. uppbjöd gården 20.9.1697. De sålde den till

Anders Andersson Burslef (Bursie),

vilken lät den 11.4.1698 lagbjuda hus och gård på Kronhusgatan belägen mellan Anders Nilsson Marstrands gård å norra (östra?) och sal Anders Kroksläotts hus och gård å södra (västra?) sidan, som han köpt för 60 rdr. Hans obligation till banken på samma summa uppvisades i rätten den 12.5.1698. Stadstjänaren Anders Andersson Bursle fick 30.3.1709 fastebrev på en annan gård belägen på Kvarnbergsgatan, köpt av häradsskrivare Jacob Danielsson.

Anders Pehrsson i Kroksläotts änka och hennes svärdotter ägde 1700 blott ¼ tomt medan

Lars Olofsson timmerman

var ägare av en tomt 1698–1719. 1705 omtalas han tillsammans med *Sven Andersson timmerman* och 1710 med *enrollerade Anders Hansson*, vars änka omtalas 1717 (ö. om Abraham Kröger) 1715 värderades tomten till 150, huset till 200 d smt och lösöret till 100 d smt. Där omtalas också *Erik Apelbom (Apelträ? se nedan)* med lösöre för 50 d smt.

Bouppteckningen efter Lars Olofsson timmermans första *hustru Karin Larsdotter* företogs 3.4.1716: söner var *Daniel* och *Lars Larsson*. 1716 gifte han om sig med *båtsmannen Lars Kruses änka Anna Andersdotter*, som medförde dottern *Helena Larsdotter Kruse*.

Utom makarna omtalas 1717 i gården de båda *lärefyrverkaren av artilleriet Erik Apelträ* med *hustrun Karin Nilsson* och *Torsten Skött* med *hustrun Sigrid Rasmusdotter* samt *artillerisme-*

den *Björn Norman* med hustru *Malin* och *Joakim Tempelman* med döttrarna *Britta* och *Annika*, kallade fattiga.

4) Enligt Gustavi tomtöreslängd ägdes på denna plats en hel tomt, en M1676–1670 åtminstone t.o.m. 1681 av *Gunne Olofson båtsman* (identisk med *Gunnar Ulfsson stadsbåtsman* i bakugslängden 1681 som nummer fyra?). Det fanns samtidigt en kronobåtsman *Gunnar Olofsson*.

Anders Wennerström sergeant

stod för gården 1720. 1730 omtalas sergeanten *Wennerströms* änka.

Den 29.3.1736 uppbjöds hustru *Brita Wennerströms* på *Kronhusgatan* belägna hus och gård för en fordran på 47 daler, som handelsmannen *Pehr Böcker* ägde hos henne. Den uppbjöds ånyo för skuld den 5.12.1737, eftersom hustru *Britta Wennerström* den 31.3.1736 av kapten *J Georg von Vicken* hade lånat 300 d smt. *Olof Hahlegren* hade krav på 30 fd smt i in-teckning i gården, som såldes på auktion (EIIb:18 23.8.1738 och 6.9.1738).

1735–37 (nr 48): *Sergeant Wennerströms* änka

1741 (nr 48): *Borgaren Joseph Hyllgren* bodde här tillfälligt: han pantsatte 1754 gård på *Kungsgatan*. Han kallas krögare och fick burskap, 12.12.1738. Han var gift med *Margareta Andersdotter*, dotter till *Maria Martha Andersdotter* (som avled 1752 och då var omgift med *saltmätare Sven Fagerberg*, död 1753) (Berg II:5–6, 207). De pantsatte 1754 gård på *Kungsgatan*.

1745 (nr 48): *Borgaren Joseph Hyllgren*

1750–55 (nr 48): *Borgaren Anders Sundholm* 2 tomter 1753, 1760 kallade borgaren *Anders Sundholms* ödetomt

Anders Sundholm erhöll burskap som hökare 5.10.1750. Berg (II:9–10, 433) skildrar hur *Sundholm* år 1762 gjorde inbrott i Postkontoret och stal ett brev med tre bankotransportsedlar å tillsammans 7927 d kmt. Brevet var adresserat till *Avesta* och inlämnat av kopparslagaremästare *Johan Wohlfart*. *Sundholm* fann för gott att rymma till *Köpenhamn*, där han avled 1766 som kusk på *Laurent Stubs* fabrik. Tomtöreslängden 1765 (nr 42) talar om "avvekne" borgaren *Anders Sundholms* ödetomt.

Enligt bouppteckningen 10.12.1767 ägde *Sundholm* ett halvt hus och tomt på *Kronhusgatan* till gatan (konstapel *Grund* ägde bakgården), värt 1 250 d smt. *Sundholms* änka *Anna Maria Smittsberg* var dotter till soldaten av *Rutenskiöldska* regementet och pepparkaksbagaren *Samuel Smittsberg* och *Britta Bengtsdotter Ramberg* (se 10.12 och 9.1).

Sundholms barns förmyndare murmästare *Anders Jungmarker* och tunnbindaren *Anders Zéler* anhöll 21.1.1767 i en ingiven skrift om in-teckning i deras moders hustru *Maria Smittsbergs* på *Kronhusgatan* belägna hus och gård till säkerhet för en fordran, som barnen hade efter deras fader på 900 d smt.

Kassören för kronoutskylderna Assmund Ådahl lät den 15.8.1774 uppbjuda en i hörnet av *Kronhusgatan* uppemot *Kronhusporten* mellan *madame Schaslins* tomt å västra (östra?) och tunnbindare mäster *Olof Hults* tomt å norra sidan belägen tomt, som jämte en där varande intill-liggande tredjedels tomt tillhört hustru *Anna Maria Mittsberg* men till betalande av skuldfordran enligt RR-utslag den 9.3.1768 sålts på auktion den 14.7.1774 till kassör *Ådahl* för 162 d smt.

I tomtöreslängderna 1775–80 betecknas den som (nr 42) *Herr Casseur Assmund Ådahls* ödetomt

Kontrollören Peter Svalin köpte den ifrågavarande f.d. Smittska tomten den 1.10.1781 av kassören Assmund Ådahl för 100 rdr specie. Vid uppbudet den 6.10.1683 betecknas köpet som ”en i hörnet av Kronhus- och Kvarnbergsgatorna ej långt från artillerigården belägen ödetomt intill färgaren Axel Haegers änkas hus å norra och Kungl. Maj:ts och Kronans tomter å östra sidan”, vilka senare kanslirådet och kommandören herr baron Claes Alströmer i byte den 6.7.1780 avstått till Kronan för ett kasserat krutvalv på Otterhälleberget. Enligt herr fortifikationskapten Henrik Liedins den 11.4.1781 i stadsarkitektens frånvaro utfärdade mättingsattest höll ödetomten i längden på södra sidan mellan Kvarnbergsgatan och Kronans tomter 32¼ fot då 5 fot blivit tillagda, eftersom baron Alströmer avstått av sina förut tillhöriga tomter till kassör Ådahl, i bredden från Kronhusgatan intill Axel Haegers änkas tomt på norra sidan 24 fot 15 tum och i längden intill förra underskulden Williamssons tomt 40½ fot, Wretteum på alla ställen oräknade.

Tomt 8.39b

5) *Börge Olofsson i Fiskebäck* (bakugnlängden 1666–70). En Olof Båtsman [*Olof Börgesson* 1676–79] omtalas som ägare av en tomt i M1676: på hans plats uppträder i bakugnlängden 1681 såsom nummer fem Wilhelm båtekarl.

Han bör vara identisk med *Wilhelm Staffansson Tysk båtekarl*, som ägde en del av gården 1696 och pantsatte den till tyska armbyssan den 27.2.1713. 1717 sägs skraddaren Abraham Krögers av *J. C. von der Theer* nyköpta hus (8.40) ligga mellan Wilhelm Tysks å västra och Anders Hanssons änkas gård å östra.

Wilhelm Staffansson fick burskap som båtekarl 17.2.1696. Den 11.2.1695 omtalas Oluf Svensson och Wilhelm Staffansson som medlemmar i strömbåtsgillet men tydligen bytte Wilhelm Tysk gille, ty i kämnärsrätten behandlades den 2.4.1702 ett mål mellan visitören Måns Phoenix och hemförebåteåldermannen Wilhelm Stephansson.

Den 23.3.1692 begrovs ett Wilhelm båtekarls späda barn. Den 24.5.1693 tvistar en Brita Nilsson med Wilhelm båtekarls *hustru Brita Nilsson* (alltså identiska namn.)

Wilhelm båtekarl och hans hustru Brita Nilsson (begr. som änka 25.5.1722) kallas 1717 fattige (1715: tomt 150. hus 120, lösöre 50).

En del av gården ägdes ett tag av *skallmejlåsaren eller hautboisten Bryngel Pilquist*, som den 18.2.1708 med sin *hustru Sara Winroth* (begr. som änka D 6.2.1733) till Göteborgs hospital för en skuld av 50 d smt pantsatte sitt hus och gård på Kronhusgatan mellan Lars Westman (remsnigare 8.40) i öster och Lars Olufsson timmerman i väster. Cautionist var hans svärfader *Jonas Winroth*.

Den 18.3. och 29.3.1715 anklagade skallmejlåsaren Bryngel Pihlquist *notarien Christopher Gartman* för att han ”förliden lögerdag” på förmiddagen mellan 10 och 11 skulle ha sprungit in genom hans port och med sin värja huggit hans 8-årige son i huvudet in på ”själva Cranium” enligt *regementsfältskären Mikael Amelungs* attest. Det var ”mordiskt att så förfara med ett omynligt barn”. Notarien nekade: han hade vid den tidpunkten inte varit på den gatan; Bryngel bodde hos Wilhelm Tysk, Gartman hos löjtnant Sven Andersson.

Inget hus och tomtvärde står antecknat för Bryngel 1715 – endast lösöre för 50 d smt. Han står 1717 ”ibm” med sin hustru Sara Winroth hos Wilhelm Tysk båtekarl: ”ibm” bor också *stadssoldaten Lars Slamby* och hans *hustru Britta Slamby*.

1720 stod hela gården skriven på Bryngel skalmejblåsares *änka* men det framgår 1730 att den var delad. Enligt det årets tomtöreslängd ägdes halva gården av Bryngel Pilquists änka, betecknad som "fattig": hos henne bodde *besökaren Magnus Pihlquist*, som 1735 övertagit halvan, som sedan övergick först 1737 till *båtekarlen Håkan Rytting* och 1745 till *garnisonskorporalen Arvid Lind*. Linds halva ägdes 1755 av *borgaren Anders Sundholm* (som före okt 1744 köpt Joseph Hyllgrens gård), 2/3 kallas 1760 Borgaren Anders Sundholms ödetomt ("avvekne" borgaren Anders Sundholms dito)

Halva gården tillhörde 1730 *båtekarlen, enrollerade David Williamsson*. Mellan honom och hans hustru *Elin Andersdotter* upprättades den 4.8.1729 inbördes testamente. De ägde enligt detta ¼ i en strömbåt och ¼ i en tomt på Kronhusgatan mellan Wennerströms till höger (väster?) och Krögers till vänster (öster?), vilket skänktes till mannens omyndige systerson *Wilhelm Håkansson*

Gården fortsatte att vara delad och ägandeförhållandet svårutrett. 1735–41 ägde *artillerismeden Petter Lundberg* denna halva gård som 1745–50 ägdes av *strumpvävaren Rolof Dahlgren* och 1755 av *artillerikarlen (hustimmermannen) Kiäller Tallström* (hans andel anges 1760–65 vara 1/3 och ödetomt) Även *skomakaren Lars Borgström* nämnes.

1750 (nr 49) talas om *korpal Arolins* ½ obebyggda tomt.

1753 (nr 49) Pigan Anna, ibm *skomakaren Lars Borgström* fattig, *läregossen Wilhelm Troyer* 2 tomter

1775–80: 1.4. Herr Casseur Assmund Ådahls ödetomt

3.4.1775 *Tunnbindare Olaus Hults* ödetomt, som 1780–83 övertagits av *Färgaren Axel Hägers änka*

1786–90: Herr *Peter Svahlins* ödetomter: kallas 1800 hans arvingars tomt med bodar.

1807: *Handelsbokhållare Fr. Anderssons* tomt med bodar

Uppbud av 8.39 av *grosshandlare Robert Dickson* den 13.9.1813

Snusmalare Andreas Johansson (död 20.8.1819) uppbjöd 8.39 den 14.4.1817. Bouppreckning efter honom företogs den 12.5.1820. Han ägde grundmurade stenhuset med tomt 8.39, hörnet av Kronhus- och Smedjegatorna, 3000 rdr banco samt ett envånings korsvirkeshus å tomt 9.38, Smedjegatan, 500 rdr. Hans änka hette *Christina Andersson* (Berg II:5–6, 262).

Senare uppbud av 8.39

handl L.A.Pettersson	25.8.1856
kontorsvakmästare A J Sandin	28.12.1857
tapetsör J R Lindblad	8.9.1862
sjukhuskommissarie J A Göthe	28.10.1867